

ПРЕГЛЕД ОСНОВНИХ МАКРОЕКОНОМСКИХ ПОКАЗАТЕЉА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ У ПЕРИОДУ ЈАНУАР-ФЕБРУАР 2009. ГОД.

РЕЗИМЕ

Основне тенденције у привреди Републике Србије углавном се погоршавају. У јануару и фебруару 2009. године, продубљују се опадајуће тенденције свих агрегата реалног сектора.

Тенденције привредних кретања у Републици Србији у складу су са тенденцијама у ужем и ширем окружењу, са изузетком у кретању цена. Наиме, прва два месеца 2009. године у Републици Србији обележена су јачањем инфлације, док је пад привредне активности у свету праћен слабљењем инфлације.

I - ФИЗИЧКИ ОБИМ ИНДУСТРИЈСКЕ ПРОИЗВОДЊЕ

У јануару 2009. године физички обим производње био је мањи за 24,6% него у децембру 2008. године. Да се криза појачава показује податак да су међугодишње редукције све израженије. Наиме, у јануару 2009. године међугодишњи пад износио је чак 17,0%.

Јануарски ниво производње изузетно је низак. Физички обим производње није био мањи од јануара 2003. године. За претходних шест месеци индустријска производња опала је за око 16%, а што се десило само током кризних година (прва половима деведесетих и у време бомбардовања 1990. године).

Међу највише погођеним областима су: металска индустрија, хемијска индустрија и индустрија грађевинског материјала. У поређењем са прошлогодишњом јануарском производњом, најизраженији пад присутан је у производњи моторних возила и приколица (66,3%), производњи радио, ТВ и комуникационе опреме (66,2%), производњи основних метала (59,6%), производњи неметалних минерала (57,8%), производа дрвета и плуте, сем намештаја (52,3%), а веома изражена у производњи хемикалија и хемијских производа (27,4%) и производа од гуме и пластике (26,6%). Међутим, опада производња и у областима које нису непосредно и доминатно зависне од извоза, као на пример у прехранбеној индустрији (међугодишњи пад за 14,2%), дуванској индустрији (17,5%) производњи намештаја (15,7%), издавачкој делатности (9,7%). Резултати индустријска производње у јануару 2009. године били би још лошији да енергија није остварила добар резултат. Производња електричне енергије, гаса и топле воде остварила је пораст за 10,2%.

II – БУЏЕТ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

У току јануара 2009. године приходи буџета значајно су редуковани, како у односу на децембар 2008. године, тако и у односу на јануар 2008. године. Наиме, **приходи буџета у јануару 2009. године били су на нивоу од око 45 милијарди динара, што је готово 20 милијарди мање него у децембру, односно 7,1 милијарду ниже него у јануару претходне године.** У односу на децембар претходне године приходи су реално опали за готово 32%. Највећи апсолутни пад прихода бележили су приходи од акциза, а такође висок пад показују порези од прихода на доходак грађана, као и приходи од царина. Приходи од ПДВ-а, који чине готово 60% пореских прихода, снижени су за око 1,5 милијарди и у јануару износили су око 25 милијарди.

III – ЗАРАДЕ

Просечна месечна нето зарада исплаћена у јануару 2009. године у Републици Србији износила је 28.877 динара и у односу на одговарајући прерачунати децембарски просек номинално је мања за 15,9%, а реално за 17,9%.

Од јануара 2009. године извршене су методолошке **измене месечног истраживања о зарадама запослених**, које се односе на обухват јединица посматрања. Поред података о зарадама исплаћеним запосленима код правних лица (привредна друштва, предузећа, установе, задруге и друге организације), које се добијају путем редовних месечних статистичких извештаја, при израчунавању просечних зарада укључују се и подаци о зарада исплаћеним код физичких лица (предузетника), који се преузимају из Министарства финансија (из евиденција Пореске управе).

Израчунавање просечних зарада за јануар 2009. године извршено је са подацима Пореске управе за 166.166 запослених код предузетника, што у односу на укупан број запослених код предузетника представља обухват од око 45%. Зараде у том скупу су ниже, што утиче на смањење укупне просечне зараде у Републици Србији. Узорак на основу кога је израчуната просечна зарада за јануар 2009. године чини 85% запослених код правних лица и 15% запослених код физичких лица. Ефекат укључивања података о зарадама запослених код физичких лица је смањење јануарске просечне зараде за око 8%.

IV – ЦЕНЕ

Цене на мало током 2008. године кумулативно су порасле за 6,8%, а за чак 5,4% током прва два месеца 2009. године. Оба ова исхода била су последица одлагања како повећања неких контролисаних цена, тако и повећања неких акциза за почетак 2009. године. Да се повећање не само одређених контролисаних цена него и одређених акциза догодило крајем 2008. године, инфлација (мерена општина растом цена на мало) у тој години не би износила 6,8%, него око 10%. Почетком 2009. године поскупеле су следеће ставке личне потрошње чије су цене у надлежности државе: угаљ, лекови, комуналне услуге, превоз путника, поштанске услуге, фиксна телефонија, и друге услуге. Поменуте ставке личне потрошње кумулативно су поскупеле за 13,9% у фебруару 2009. године према децембру 2008. године.

V – ТРГОВИНА НА МАЛО

Промет робе у трговини на мало у јануару 2009. године у односу на јануар 2008. године, изражен у текућим ценама бележи стагнацију (забележен је незнатан раст од 0,4%), док је изражен у сталним ценама промет снађен за 5,6%; у истом периоду цене роба порасле су за 6,4%.

У односу на децембар 2008. године, у јануару 2009. године промет робе у трговини на мало изражен у текућим ценама мањи је за 24,1%, док је промет исказан у сталним ценама мањи за 26%. Цене роба у јануару 2009. године у односу на децембар 2008. године веће су за 2,6%.

VI – РОБНА РАЗМЕНА СРБИЈЕ

Вредност извоза у јануару 2009. године износила је 360 милиона евра и била је за 23,8% мања у односу на вредност у јануару 2008. године. Ово је најнижа месечна вредност извоза од фебруара 2006. године. У односу на рекордну вредност из јула 2008. године, мања је за чак 50,5%.

Укупан вредност извоза смањена је за 113 милиона евра, у односу на вредност у јануару прошле године међутим, упркос овако великом паду, постоје и ретки сектори који су забележили међугодишњи раст извоза, као нпр.: одећа (раст за 9,2 милиона евра), житарице (7,5), погонске машине и уређаји (1,8), цигарете (1,6), телекомуникациони апарати и уређаји (1,6) и медечински и фармацеутски производи (1,2). **Највећи међугодишњи пад вредности извоза имали су гвожђе и челик (36,1 милион евра), обојени метали (21,6), производи од метала (9,4) и нафта и деривати (9,0).**

Вредност увоза у јануару 2009. године износила је 636,8 милиона евра, и била је за 37,5% мања у односу на вредност у истом месецу прошле године. Ово је најнижа месечна вредност увоза од јануара 2006. године, а у односу на јул 2008. године смањена је за 54,1%.

VII – ДИРЕКТНЕ СТРАНЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ

Бруто прилив страних директних инвестиција у Србији, у децембру 2008. године, износио је 64 милиона долара. Ово је најнижа месечна вредност прилива страних директних инвестиција од априла 2006. године. У децембру 2007. године бруто прилив СДИ у Србији износио је 820 милиона долара.

VIII – ПЛАТНИ БИЛАНС СРБИЈЕ

У 2008. години дефицит текућег рачуна износио је 8,7 милијарди долара и био је за 37,7% већи у односу на вредност у 2007. години. Апсолутна разлика износила је 2,4 милијарде долара.

IX – НЕЛИКВИДНОСТ

Погоршани услови финансирања заострили су проблем финансијске недисциплине у међусобном измирењу обавеза у привреди. Проблем наплате потраживања посебно је изражен због неефикасности судова и извршног поступка. Евидентна су и дуговања корисника буџетских средстава према привреди. Српска привреда имала је и пре светске економске кризе велике проблеме са ликвидношћу међутим, ти проблеми решавани су у условима кредитне експанзије која је постојала све до средине 2008. године. **Према подацима Народне банке Србије почетком 2009. године у Србији било је неликвидно 56.158 привредних субјеката (или 17,55%), од 320.000 колико их укупно има.** Од тога 2/3 привредних субјеката своје обавезе не измирује преко 1 године, што значи да се фактички ради о несолвентним привредним субјектима. Неликвидност је изражена у свим областима привређивања, посебно у сектору грађевинарства и то нискоградње, као и пројеката који се финансирају из буџета. Друга група предузећа која има изражен проблем неликвидности је у области прехранбене индустрије која је упућена на велике трговинске ланце, посебно због дугих рокова плаћање од 90-120, па и више дана. Овим проблемом посебно су погођена мала и средња предузећа.

X – ДЕВИЗНЕ РЕЗЕРВЕ

Девизне резерве Народне банке Србије, почетком фебруара 2009. године, износиле су **нешто преко 8,3 милијарде евра** (раст је остварен захваљујући приливу од приватизације НИС-а).

На крају 2008. године девизне резерве НБС износиле су 8.148 милиона евра, што значи да су у последњем месецу 2008. године смањене за 892 милиона евра.

У току 2008. године девизне резерве су смањене за чак 1,5 милијарди евра.

XI - СПОЉНИ ДУГ

Спољни дуг Републике Србије, у новембру 2008. године износио је **21,7 милијарди евра**, што представља раст од око 3,9 милијарди евра од почетка године.

XII - КУРС ДИНАРА

У току јануара 2009. године, динар је номинално ослабио према еврџ за **5,8%**. У току 2008. године, динар је номинално ослабио према еврџ за 10,6%.

XIII – СТОПА НЕЗАПОСЛЕНОСТИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Према подацима Националне службе за запошљавање стопа незапослености у Републици Србији износи **24%**.

Према методи Анкете о радној снази стопа незапослености износи **18,1%**.

Међутим, у 2008. години извршена је ревизија упитника и усклађивање методологије Анкете о радној снази у складу са најновијим стандардима европске статистике (Евростат) чиме је обезбеђена потпуна упоредивост података са подацима земаља чланица ЕУ. Као последица ревизије упитника и методологије **стопа незапослености је пала са 18,1% на 14%**.

Према Анкети о радној снази под појмом **запослени** подразумевају се лица која су најмање **1 сат у посматраној седмици обављала неки плаћен посао** (у новцу или натури), као и лица која су имала запослење, али су у тој седмици била одсутна са посла.

XIV – ПОСЛЕДИЦЕ СВЕТСКЕ ЕКОНОМСКЕ КРИЗЕ

Последице глобалне финансијске и економске кризе у Републици Србији огледају се: а) у ограниченој понуди капитала, б) покупљењу кредита и в) смањењу тражње, а што се све негативно одражава на привредна кретања. Знатно је смањен прилив страних инвестиција, погоршани су услови добијања кредита и погоршани су услови задуживања банака у иностранству. У децембру 2008. године у односу на новембар 2008. године, кредитна активност је заустављена. Укупни кредити смањени су за 0,6%. Успорени су пласмани становништву, док су кредити привреди забележили пад за 1,2%.